

imago melius oculis hauritur, quam verbis intelligitur. Cujus hic Numus Imperatoris extiterit, libentissime audiam. *TULLIUS*. Eum *Aeneas Vicus* aureum protulit inter ceteros *Tiber. Claudii* Numos: *Mediobarbus* porro primo hujus Imperatoris anno assignavit. *Levinus Hulsius* Gandavus eum interpretatus est de inopinato eventu, quo *Claudius*, a gregario milite ad necem quaesitus, conversione subita Imperator salutatus est, & lesticæ impositus, Militum humeris ad Castra deportatus, ac intra Vallum receptus est. Quo pacto hic Castra Prætoria Urbana, quæ Romæ fuerant, expressa sunt. Aliis tamen visum est, hoc Numo, *Claudii* adventum in Castra Britannica designari: quam in Provinciam, audito ejus tumultu, celer se contulit, juxta *Suetonium*, terrore, non armis, & sanguine vincens intra paucissimos dies. Reversus porro splendidissime triumphavit: Navali etiam Corona gloriatus, quasi Oceanum perdomuisset. *PUBLIUS*. Nihil *Claudii* gloriæ, undecunque collegerit illam, invideo. Castrorum autem tam splendidam formam, sive Urbana illa fuerint, sive Britannica, tuæ benevolentiae, cum gratissimi animi contestatione, insigniter debeo.

DIALOGUS VIII.

De Adlocutione Militum, Augurio,
Obsidione Urbium, & Vallorum.

PUBLIUS.

Concionum ad Milites, quibus peculiare *Adlocutionum* Nomen impositum fuit, multa erat vis, & ideo perpetua inter omnes gentes, atque cum primis apud Romanos, consuetudo: adeo, ut omnia subinde ab Augustis, & apud Milites, & apud Scriptores, vitio deputaretur. Primi namque se contemptos reputabant: postremi hanc omissionem socordiae, uti *Tacitus* in *Vitellio*, damnabant. Factæ sunt autem vel initio

I.

Ex-

Expeditionis ad excitandos animos : vel ante prelium ad inflammandam virtutem : vel post Victoriā ad laudes obrem bene gestam camulandas, & præmia decernenda : vel tandem ad Pacem, compositis cum hoste rebus, promulgandam. Agebat hoc Imperator in Suggestu, vel Tribunali militari e cespite, sive natura elato, sive dedita opera congesto, nisi se lapis hanc in rem commodus offerret. Præibat Signum, per lituos militibus datum. Stabat quandoque, alias etiam sedens declamabat Orationem, vel proprio spiritu ex tempore conceptam, vel sua meditatione, aut arte aliena prius paratam, & ex libello recitatam. Oportuit enim Sermonem, qui sanguinem pro Patria posceret, & e venis eliceret, vehementem esse, vim & lacertos habere. Res porro tanta Numis dignissima videbatur : raro tamen communi peculio signabatur, sed Medallionibus plerumque indita fuit, qui maximi moduli essent. Duos hujusmodi ex Ill. *Spanhemio* II. 628. grandi ex forma in mediocrem, quantum licuit, contraxi : de quibus te audiam.

II. *PUBLIUS*. Primus eorum, numero Sextus decimus, Imperatorem laureatum ex læva parte stantem in suggestu exhibet, dextraque extenta concionantem, sella curuli post eum collocata : ante ipsum stant quatuor Milites, cum Scutis oblongis, totidemque Aquilis Legionariis. Supra scribitur : ADLOCUT. *io*. Infra : COH. *ortium*. Numus alter e converso Suggestum habet in dextra : ubi declamanti Imperatori a tergo Miles alius adstat : ante eum quinque sunt Milites cum Scutis longis, quorum unus Aquilam, alter Vexillum, tertius vero Signum sustinet. Supra lego : ADLOCUT. AUG. *usti*. *TULLIUS*. Medallio prior est *Cajii Caligule* : posterior *Gordiani Pii* : in quo Vir, post Imperatorem adstans, est Præfectus Prætorio. Aquila, Vexillum, Signum, universi Exercitus congregationem denotant. Rem consimilem de Bello Gildon. *Claudianus* ita cecinit :

*Dictis ante tamen Princeps confirmat ituros,
Aggere conspicuus : Stat circumfusa Juventus,
Nixa hastis, pronasque ferox accommodat aures.*

Adhuc autem aliquid superest, quod præmittebatur, antequam
ve

vel prelium, vel obsidio, aut pugna quælibet inchoaretur: cujus tibi exponendi copiam sequens Numus mihi faciet.

PUBLIUS. Sanè ad te pertinebit ejusdem explicatio, in quo nihil, nisi mysteria, cerno. Quid enim cantharus in medio ejus, inter fulmen, & caduceum? Epigraphe nihil docet, præter Nomen: *L. ucus PLANCUS IMP. ITER. um.* **TULLIUS.** Bis pinxit *Ursinus* hunc Numum, primum in Gente *Antonia* p. 24. deinde in *Munatia* p. 181. Tertium eundem reperi apud *Eruditiss. Liebe* Goth. Num. p. 234. Ubi autem *Plancus* prædicatur *Proconsul*, non *Imperator*. In Adversa undique comparent Nomen, ac tituli *M. Antonii* Triumviri Reipublicæ Constituendæ, & Auguris, cum Vasis Auguralibus. Aversæ imagines quod attinet, in diversa *Eruditi* discedunt.

Varia *Plancus* Munera gessit, Præfecti Urbis, Septemviri Epu-
lonum, Legati, & Proconsulis in Syria: quod postremum non Senatui, sed soli *M. Antonio* debuit. *Vaillantio* itaque visum est, Cantharum, sive Guttum, esse indicium Sacerdotii Septemviralis: Fulmen designare Triumvirorum imperium post occisum *Jul. Cæsarem*: Caduceum ejusdem felicitatem denotare. Et huc *Liebeus* quoque propendet. Contra *Patinus*, atque *Triflanus*, ad Historiam, summamque *Planci* cum *Antonio* conjunctionem respicientes, alia omnia cogitant. Legerant enim apud *Pludarchum*, *Antonium*, qui Legato *Ventidio* relatam de *Pacoro* Partho Victoriam invidens, novam Expeditionem in Parthiam suscipere decreverat, ex Oraculi, de bono eventu consulti Monito, Aquam de *Clepsydra*, Fonte scilicet quopiam in Arce Athenarum, secum accepisse. Sufficari sunt igitur, Vas in hoc Numo Aquam istam continere, ut Omen prosperi eventus, idque inter minas belli, fulmine designatas, Pacisquæ oblatæ indicem caduceum, collocatum esse. Fallit fortassis hæc opinio, uti eventus hujus Belli Parthici longe infelicissimi, *Antonium*, *Plancumque* fefellit. Sed mihi ex tentato Oraculo sequentium tibi dicendorum occasio enascitur: unde *piæi* a me hujus Numi ratio pariter tibi patebit.

Non est hic locus, de *Auguralibus* uberius differendi: quorum Collegium, & Munera, Parte IV. cæteros inter Sacerdotes laudabo. Unum est, quod nunc observes. Non discessit a Castris Imperator, obviam hostibus iturus, nisi auspicia vel ab Urbe haberet, vel, si cum imperio missus esset, ipse cepisset. Augurum

nempe, & aruspicum superstitioso artificio, pertentare eundem oportuit fatum, & Numina, vel ex avium volatu, vel pullorum esca, vel extis animalium, in sacrificio caesorum, & hoc pacto discere, an expediret, hac die rem facere militarem. Fuit huius rei tanta vesania, atque deceptio, ut unius quandoque Aruspici mendacium potius, quam sententia, omnium Ducum consilio praevaleret. Imperator, qui Auspicia neglexit, aut contempsit, certocertius capite periclitabatur, maxime, si pugnatum improspere fuerit: nisi eundem summe repentina hostis aggressio, per quam ex insidiis occupabatur, culpa contemptae Religionis eximerit. Perge sis jam ad Numum decimum nonum.

VI. *PUBLIUS*. Oppidum hic contueor, rotunda forma, muris, ac turribus octo conclusum, cum porta & turri principe in fronte, inscriptoque Nomine: TUSCULum. Obsidionem hic reor indicari, aut eliberationem ejusdem. *TULLIUS*. Recte conjicis in postremo. Protulit hunc Denarium *Ursinus* in Gente *Sulpicia* p. 267. cum capitibus Castoris & Pollucis in Adversa, pileatis, ac stellatis, addito nomine *L. ucius SERVIUS RUFUS*. *Tusculum* Civitas erat haud paulo Roma vetustior, ab eaque non plus itinere facili unius diei remota. Erat eidem Socia primum, postea subacta, & in Municipium conversa: demum contrita penitus, & solo æquata. Hic Cicero deliciabatur, ac celebre Volumen suum Tusculanarum Quæstionum condiderat. Excitata denuo e ruinis hodie Italis *Frascati* dicitur, habetque perpetuum Cardinalem Episcopum, Tusculanum appellatum. Dum Civitas hæc Municipium adhuc esset, otiosis Romanis, & exercitum non habentibus, a Veliternis infestata est, & obsessa. Ut juvaretur, publicis Romæ comitiis quinque Tribuni Militum deligebantur, teste *Livio*: quos iuter etiam *Sergius Sulpicius* fuit. Res ita belle successit, ut non modo Tusculum eliberatum fuerit: verum etiam Veliternenses domi suæ longe acrius obsiderentur. Ex hoc Avifui facto *Luc. Servius* & sibi, ac Genti suæ, gloriam æternam hoc Denario procuravit,

VII. Sin porro, Publi optime, ut legere mihi ex facie tua videor de more Urbes obsidendi apud Romanos, aut saltem Romanorum formulis de obsidionibus differere aveas, paucis, quæ hic congero tibi, ausculta. Arma ad obsidendum adhibita, *Machinae*, quæ autem ex his acutioris inventi fuerant, *Ingenia* dicebantur: a quo Gal-

Gallicum *Ingenieur* profectum cenfetur. I. mum porro erat, *Corona Urbem aggredi*, i. e. undique cingere. II. Eam *cratibus confpire*, puta, plexos e vimine corbes circum plantare, quibus oppugnatores protegebantur: item *aditus cratibus expedire*, fcilicet confimilibus texturis fossas Urbis replere, viasque obliquas, & anfractus, accessui, & infestationi expeditos reddere. III. *Circumvallare Urbem* aggeribus erectis: qui, dum recta linea currebant, *Valla*, dum curva ducerentur, *Brachia* dicta sunt. His impositæ *Lorica* e trabibus, & afferibus, quibus milites pectoretenus tegebantur. IV. *Scalas applicare*, factas e corio, aut funibus, ad muros confcendendos. V. *Testudine portis succedere*. Hanc ingentes, ac robustiffimæ Militum turmæ fingeant, aliis rotunda Scuta tam arcta conjunctione in altum efferentibus, aliis oblonga Scuta post tergum ita fufinentibus, ut primi tectum folidum, postremi parietes firmos efficerent. Qua deinde veluti fub domo, Milites alii, securi a telis, lapidibus, pice, sulphure ardenti eorum, qui obfidebantur, firmo cuneo portas expugnarent. VI. *Turres ambulatorias agere*, trabibus ad murorum altitudinem compofitas: e quibus Milites æquali linea cum obfessis confisterent. Hæ, rotis impositæ, ut opus erat, confistebant, vel bobus, aut equis, fropius, longiusque admovebantur. Præmunitæ autem *Cervis* fuerant, i. e. palis fortibus, una linea profunde infixis, ut ab affultu hostium protegerentur.

VII. *Catapultis* tela lignea, *Baliftis* lapides incutere, five ad homines quaffandos, aut capita mœnium sternenda. Tam terribilis utraque roboris erant, ut primis afferes cubitorum duodecim, ad ftadii spatium, vi tanta, quæ ignem in egressu prolliceret, jacerentur: fecundis vero moles lapidum trecentarum sexaginta librarum excuti poffet. Quod vero in his maxime demireris, hæ machinæ, postquam onerata, tensæque fuerant, ufus tam facilis exfiterunt, ut unius hominis opera folverentur. Videns eas *Archidamus*, exclamasse fertur: *Perit Virtus!* his percuffi, cum nullo remedio interire deberent, dicebantur *multi occubuisse*. VIII. tandem *Arietes admovere*, quibus muri fubtus e fundamentis per milites dejiciebantur. Hi opus suum fub *Vincis*, ac *Pluteis* tuti, fecerunt, h. e. fub tectis, quæ in modum domus afferibus compaginata, gleba, & viminibus infarta, pellibusque madentibus obducta erant, ne ignem hostilem, qui unus ad obnitendum efficaciffimus erat, facile conciperent.

IX. *Arietem* ipsum optime descripsit *Joseph. Flavius* Historiographus
 De Ex- „ *Judeus*, qui vidit, in hunc modum. „ *Aries*, trabs prægrandis,
 cid. Jero- „ quæ malum navis adsimilat. Is solidatur in capite gravi ferro,
 fol. L. III. „ in *Arietis* formam, unde & nomen adsumsit. Dependet me-
 c. 9. „ dius, funibus suspensus ex alia trabe, velut trutinâ, quæ trabs
 „ tignis utrimque firmis munita est, & fulta. Repulsus porro
 „ magna virorum manu retrorsum, iisdemque antrorsum statim,
 „ & cum impetu reflectentibus, quatit muros prominulo ferro.
 „ Neque est ulla turris tam valida, aut moenia tam lata, quæ, ut
 „ primas maxime plagas tulerint, sustinere, & subsistere assiduas
 „ eas possint. „ Sic olim *Obsidiones* fiebant: nec cito *Urbem*
 aliquam dixeris mihi, quæ subacta tandem, licet lente, non fue-
 rit, his omnibus machinis impetita. Verum, quid hæc ad hodie-
 na tormenta, & mortaria ignea? *PUBLIUS*. Semper homo fit ho-
 mini lupus, quousque generi nostro superbia, & avaritia, bello-
 rum prope omnium fontes, dominantur. Mihi porro, quæ his nu-
 meris constrinxisti, servient, cum *Scripta Veterum* legero: quo-
 rum solus cortex, citra nucleum, iis omnibus obtingit, qui verba
 mirantur, vero ignorant.

X. *TULLIUS*. Numum adhuc *Tabulæ* hujus ultimum inspice.
 Tab. II. *PUBLIUS*. Vallum videre hic mihi videor, ab hostibus duobus im-
 n. 20. pugnatum, a Milite Romano defensum: quod fere etiam per sub-
 scriptam Nomen *VAALA* confirmatum existimo. *TULLIUS*. *Ur-*
finianus hic denuo Numus, *Gentis Numonia* unicus p. 192. in *Ad-*
versa caput nudum habet, cum epigraphe: *C. ajus NUMONIUS*
VAALA. *Aversa* imago tam *Ursino*, ac *Patino*, quam *Spanhemio*,
 hunc *Denarium* pariter exhibenti II. p. 230. censetur, oppugna-
 tionem, ac propugnationem Valli reddibere. Putant præterea,
Numonium aliquem veterem, qui *Legatus Quincti Vari* fuerat in
Germania, fortem aliquam Valli defensionem vel tunc, vel potius
 antea, & alibi locorum fecisse, ac abinde cognomen *Vaala* assum-
 fisse. In *Germania* quippe infelix, dum *Varus* adversus *Barbaros*
 pugnaret, *Equitum Ductor* pedites fuga deseruit, neque sic ta-
 men fatum suum declinans. Nemo itaque dubitat, pugnam cir-
 ca Vallum hic ostendi: id solum anceps est inter *Viros* laudatos,
 an Romanum id sit, quamvis non more Romano constructum,
 nec amplius integrum, sed magna parte jam dirutum: an Barba-
 rum,

rum, Romano a milite impugnatum? Id, quod nostra non refert: quibus hic *Vallum* videre, satis jam est.

PUBLIUS. Tabulam III. cum venia tua arripiens, Numum XI. primum æque, ut *Valli* cujusdam occupati monumentum, respicio. Tab. III. Figuram certe reddit multorum palorum, arête sibi, ac decussatim, n. 1. in formam Crucis Andreanæ, superimpositorum, stante desuper Viro, atque gemina manu elata, Sertum, tanquam ovaret, ostendente. Epigraphæ: VIRT. us EXERC. itus. Infra: T. re-viri S. ignata A. i. e. *Officina prima*. *TULLIUS*. Numum hunc singularem æris medii, cum capite *Licini* Senioris in Adversa, pinxi tibi ex III. *Spanhemio* II. p. 230. ad cuius plane mentem tu eum recensuisti. Coronas in Viri manibus *Vallares* appellat, *Valli* formam habentes, iisque in præmium donatas, qui primi *Vallum* occuparunt. *Isaacus* autem *Verburgius*, cui curam hujus Tomi *Spanhemiani* debemus, in Præfatione notabat, pares etiam Numos *Constantini* utriusque, Patris, ac Filii, reperiri. Hoc porro suspicionem eidem ingessit, posse hic aliud mysterium latere, dubiumque exinde fieri, an hic *Vallum*, an potius *Crux*, in venerationem Religionis, appareat? Suspicitur autem duntaxat, non disceptat: unde alii de hoc arbitrentur. Nos Dialogo sequenti peculiaris nonnulla Militum quorundam fortissimorum Facta illustria in argento Consulari demirabimur. Sub Augustis enim, qui omnem ad se unos Gloriam rapuerunt, ejusmodi honor ad privatos haud amplius proficiscebatur.

DIALOGUS IX.

Singularia nonnulla Militum præstantium Facta in Numis commendata.

PUBLIUS.

Alterum, ac tertium Tabulæ tuæ III. Numum, argenteos obtulit mihi fortuna, probe satis conservatos. An vero in præfens Gloriæ Bellicæ quadrent argumentum, hæreo tantisper, donec a te id mihi suadeatur. *TULLIUS*.

G 3

Cum